

**Verkiezing gemeenteraad
op woensdag 21 maart 2018
in de gemeente Etten-Leur**

21 maart 2018

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk I	<u>Algemene Informatie</u>	4
Hoofdstuk II	<u>Registratie</u>	
	Algemeen	6
	Tijdstip registratie	6
	Doorwerking registratie	7
	Uitzondering doorwerking	7
	Over te leggen stukken bij registratie	7
	Wat registreren	7
	Waarborgsom	8
	Voorwaarden bij registratie	8
	Beroep	8
	Samenvatting	8
Hoofdstuk III	<u>Kandidaatstelling</u>	
	Algemeen	9
	OSV voor partijen	9
	Voorinlevering/controle	10
	Inlevering kandidatenlijsten	10
	Lijstencombinatie	10
	Samenvoeging aanduidingen	10
	Over te leggen stukken	11
	Waarborgsom kandidaatstelling	12
	Voorwaarden kandidatenlijst	12
	Wijze van vermelding op kandidatenlijst	12
	Onderzoek kandidatenlijst	14
	Geldigheid kandidatenlijst	14
	Ondersteuningsverklaring	15
	Nummering lijsten	15
Hoofdstuk IV	<u>Dag van de stemming</u>	
	Openingstijden stembureaus	16
	Ronselen van volmachten	16
	Verkiezingsavond	16
	Voorlopige verkiezingsuitslag	16
	Hertellen van stemmen	16
Hoofdstuk V	<u>Zetelverdeling</u>	
	Toewijzing van de zetels aan de kandidaten en de voorkeurstem	17

Hoofdstuk VI	<u>Benoeming kandidaten</u>	18
Hoofdstuk VII	<u>Verkiezingsborden/Trotters</u>	18
Hoofdstuk VIII	<u>Propaganda</u> Verkiezingspropaganda in en buiten de stemlokalen	18
Hoofdstuk IX	<u>Verkiezingsuitslagen</u>	19
Hoofdstuk X	<u>Websites</u>	19

Bijlagen

1. Belangrijke data voor de gemeenteraadsverkiezing op woensdag 21 maart 2018
2. Aanmeldformulier instructiebijeenkomst Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV) voor medewerkers politieke partijen

Verkiezing Gemeenteraad op woensdag 21 maart 2018

I. ALGEMENE INFORMATIE

Het kiesrecht bestaat uit het actief en het passief kiesrecht.

Het actief kiesrecht is het recht dat kiezers hebben deel te nemen aan de rechtstreekse verkiezing van de leden van de gemeenteraad.

Het passief kiesrecht is het recht om gekozen te worden tot lid van de gemeenteraad.

Actief kiesrecht

Kiesgerechtigd zijn personen die:

- op 5 februari 2018 staan ingeschreven in het kiezersregister/Basisregistratie Personen van de gemeente Etten-Leur;
- niet van het kiesrecht zijn uitgesloten op de dag van de kandidaatstelling (05-02-2018);
- op 21 maart 2018 achttien jaar of ouder zijn;
- indien geen Nederlander en geen onderdaan van een lidstaat van de Europese Unie:
 - a. op de dag van de kandidaatstelling (05-02-2018) een geldige verblijfstitel op grond van de Vreemdelingenwet 2000, artikel 8 onder a,b,d,e of l hebben;
 - b. men op de dag van de kandidaatstelling een onafgebroken periode van 5 jaar legaal in Nederland verblijft, of men verblijft legaal in Nederland op grond van de Vreemdelingenwet 2000 art. 8, onder c dan wel op grond van artikel 3 of artikel 6 van de Wet toelating en uitzetting BES;
 - c. voor niet-Nederlanders die in dienst zijn van een internationale organisatie of andere staat geldt een bijzonder regime. In een enkel geval heeft men wel stemrecht voor de gemeenteraad. Dit geldt voor werknemers van internationale volkenrechtelijke organisaties die in Nederland zijn op grond van een verdrag tussen Nederland en een internationale, volkenrechtelijke organisatie. Militairen – in dienst bij een NAVO-onderdeel – die in Nederland zijn gelegerd vallen buiten deze groep.

Passief kiesrecht

Gedurende de zittingsperiode 2018 – 2022 bestaat de gemeenteraad van Etten-Leur uit 27 leden.

Het raadslid moet:

- ingezetene van Etten-Leur zijn;
- minstens 18 jaar oud zijn;
- niet uitgesloten zijn van het kiesrecht;
- indien geen Nederlander en geen onderdaan van een lidstaat van de Europese Unie:
 - a. rechtmatig in Nederland verblijven op grond van artikel 8, onder a, b, d, e, of l, van de Vreemdelingenwet 2000 of op grond van een overeenkomst tussen een internationale organisatie en de Staat der Nederlanden inzake de zetel van deze organisatie in Nederland, en zij onmiddellijk voorafgaand aan de dag waarop de gemeenteraad beslist over de toelating als lid tot de gemeenteraad gedurende een onafgebroken periode van

ten minste vijf jaren ingezetene van Nederland waren en beschikten over een verblijfsrecht als bedoeld onder a dan wel over een verblijfsrecht op grond van artikel 8, onder c, van de Vreemdelingenwet 2000.

Artikel 13 Gemeentewet:

1. Een lid van de raad kan in ieder geval niet tevens zijn:
 - a. minister;
 - b. staatssecretaris;
 - c. lid van de Raad van State;
 - d. lid van de Algemene Rekenkamer;
 - e. Nationale ombudsman;
 - f. substituut-ombudsman als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet Nationale ombudsman;
 - g. commissaris van de Koning;
 - h. gedeputeerde;
 - i. secretaris van de provincie;
 - j. griffier van de provincie;
 - k. burgemeester;
 - l. wethouder;
 - m. lid van de rekenkamer;
 - n. ombudsman of lid van de ombudscommissie als bedoeld in artikel 81p, eerste lid;
 - o. ambtenaar, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt.

2. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder l, kan een lid van de raad tevens wethouder zijn van de gemeente waar hij lid van de raad is gedurende het tijdvak dat:
 - a. aanvangt op de dag van de stemming voor de verkiezing van de leden van de raad en eindigt op het tijdstip waarop de wethouders ingevolge artikel 42, eerste lid, aftreden, of
 - b. aanvangt op het tijdstip van zijn benoeming tot wethouder en eindigt op het tijdstip waarop de goedkeuring van de geloofsbrief van zijn opvolger als lid van de raad onherroepelijk is geworden of waarop het centraal stembureau heeft beslist dat geen opvolger kan worden benoemd. Hij wordt geacht ontslag te nemen als lid van de raad met ingang van het tijdstip waarop hij zijn benoeming tot wethouder aanvaardt.
Artikel X 6 van de Kieswet is van overeenkomstige toepassing.

3. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder o, kan een lid van de raad tevens zijn:
 - a. ambtenaar van de burgerlijke stand;
 - b. vrijwilliger of ander persoon die uit hoofde van een wettelijke verplichting niet bij wijze van beroep hulpdiensten verricht;
 - c. ambtenaar werkzaam voor een school voor openbaar onderwijs.

Uitsluiting van het kiesrecht

Van het kiesrecht zijn uitgesloten zij die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak van het kiesrecht zijn ontzet.

De uitsluiting wordt beoordeeld naar de toestand op de dag van de kandidaatstelling (5 februari 2018).

Hoofdstembureau

Voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraad treedt het hoofdstembureau tevens als centraal stembureau op.

Het hoofdstembureau is gevestigd: Roosendaalseweg 4, 4875 AA Etten-Leur.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:

Team verkiezingen

Tel. 076-5024286

E-mail: verkiezingen@etten-leur.nl

II. REGISTRATIE

Algemeen

Wil een politieke partij aan een verkiezing deelnemen en boven haar lijst een aanduiding plaatsen, dan zal registratie plaatsvinden bij het centraal stembureau voor die verkiezing. De aanduiding wordt geregistreerd in een speciaal daartoe door het centraal stembureau bijgehouden register.

Heeft geen registratie (of te laat) plaatsgevonden, wil dit niet zeggen dat de partij niet aan de verkiezing kan deelnemen. De partij mag alleen geen aanduiding boven de lijst plaatsen en de lijst krijgt alleen een nummer (eventueel de naam van de eerste kandidaat boven de lijst).

Men hoeft zich niet meer voor iedere verkiezing opnieuw te registreren. De registratie blijft gehandhaafd indien men bij de stemming voor de verkiezing een geldige kandidatenlijst inlevert. Men hoeft dus geen zetel te halen.

Het is mogelijk om de registratie van een in het register opgenomen aanduiding te wijzigen. Er hoeft niet opnieuw een waarborgsom te worden betaald of een uittreksel uit het verenigingsregister of afschrift van de notariële akte te worden overlegd. Verzoeken hiertoe ingediend na de drieënveertigste dag (27 december 2017) voor de kandidaatstelling, blijven voor de daaropvolgende verkiezingen buiten behandeling.

Een landelijke of provinciale partij die ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal of de provinciale staten een aanduiding heeft laten registreren kan niet meer verzoeken om een registratie op een "lager" niveau.

Een dergelijk verzoek zal derhalve niet ontvankelijk moeten worden verklaard.

Tijdstip registratie

Registratie kan in principe het hele jaar door.

De enige restrictie is dat een registratieverzoek ingediend **na de drieënveertigste dag (27 december 2017) voor de kandidaatstelling** voor de eerstvolgende verkiezing, buiten beschouwing blijft en pas geldt voor de daaropvolgende verkiezingen.

Doorwerking registratie

Politieke partijen die een aanduiding hebben laten registreren bij het centraal stembureau voor de verkiezing van de Tweede Kamer of provinciale staten hoeven de aanduiding niet meer apart voor de gemeenteraadsverkiezing te laten registreren. Het is wel noodzakelijk dat die partijen een gemachtigde en diens plaatsvervanger aanwijzen, die bevoegd zijn namens de partij op te treden.

Deze gemachtigde, en diens plaatsvervanger, is op zijn beurt weer bevoegd om indieners van lijsten te machtigen de geregistreerde aanduiding boven de lijst te plaatsen.

Uitzondering doorwerking

De registratie werkt **niet** door indien op lokaal niveau de aanduiding reeds door een politieke partij wordt gevoerd.

Over te leggen stukken bij registratie

Een politieke partij moet zijn : een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid (stichting is niet toegestaan).

Als bewijs hiervan moet bij het verzoek om registratie o.a. worden overgelegd:

1. een afschrift van de notariële akte waarin de statuten van de vereniging zijn opgenomen;
2. een gewaarmerkt bewijs van inschrijving bij de Kamer van Koophandel;
3. een bewijs van betaling van de waarborgsom;
4. verklaring van de politieke partij waarbij een gemachtigde en plaatsvervangende gemachtigde wordt aangewezen. Deze mogen de inleveraars van kandidatenlijsten machtigen om de naam van de politieke partij boven de lijst te plaatsen.

Het registratieverzoek moet worden ingediend door de hiertoe bevoegde bestuurders. Wie dat zijn, blijkt uit de statuten en het gewaarmerkt bewijs van de inschrijving bij de Kamer van Koophandel.

Wat registreren

Men kan de aanduiding laten registreren waarmee men op de kandidatenlijst vermeld wenst te worden.

Dit kan zijn:

1. De volledige naam van de partij.
2. De afkorting van de naam van de partij.
3. Beiden (zowel 1 en 2).

Zoals de aanduiding is geregistreerd, moet deze ook op de lijst vermeld worden.

De aanduiding hoeft niet overeen te komen met de naam zoals die in de statuten van de politieke partij staat.

Zo kan een afkorting van de statutaire naam worden gebruikt of de volledige statutaire naam, al dan niet gevolgd door de afkorting daarvan (eventueel tussen haakjes geplaatst), maar ook een geheel andere aanduiding. De wetgever heeft partijen op dit punt de ruimte gelaten. Een wijziging van de statutaire naam heeft dan ook geen gevolgen voor de

geregistreerde aanduiding. Wil de partij de aanduiding laten wijzigen, dan moet deze daarvoor een wijzigingsverzoek indienen bij het centraal stembureau.

Waarborgsom

Voor een registratie van de naam/aanduiding van een politieke partij moet een waarborgsom worden betaald van € 112,50. Dit bedrag kan worden overgemaakt op IBAN: NL04BNGH0285002481 t.n.v. Gemeente Etten-Leur onder vermelding “Waarborgsom registratie (naam partij)”.

Deze waarborgsom krijgt men terug als bij de eerstvolgende verkiezing na de beslissing op het registratieverzoek **een geldige kandidatenlijst** wordt ingeleverd.

Op grond van het Kiesbesluit wordt over de waarborgsom geen rente vergoed.

Voorwaarden bij registratie

Op een verzoek om registratie moet afwijzend worden beschikt indien:

1. de aanduiding strijdig is met de openbare orde;
2. de aanduiding geheel of in hoofdzaak overeenstemt met een reeds geregistreerde aanduiding (gemeenteraad, Provinciale Staten, Tweede Kamer) van een andere politieke partij, of met een aanduiding waarvoor reeds eerder op grond van art. G3 van de Kieswet een registratieverzoek is ontvangen, en daardoor verwarring te duchten is;
3. de aanduiding misleidend is voor de kiezers (bv. KVP, CHU, AOW);
4. de aanduiding meer dan 35 letters of andere tekens bevat. Hieronder vallen ook spaties of blanco ruimten;
5. de aanduiding geheel of in hoofdzaak overeenstemt met die van een rechtspersoon die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak verboden is verklaard en deswege is ontbonden;
6. op dezelfde dag twee verzoeken om registratie van geheel of in hoofdzaak gelijklopende aanduidingen worden ingediend, tenzij 1 verzoek reeds op één van hierboven vermelde gronden is afgewezen.

De beslissing van het centraal stembureau wordt aan de gemachtigde gezonden en ter openbare kennis gebracht.

Beroep

Tegen een beslissing m.b.t. registratie kan uiterlijk op de 6e dag na dagtekening van de openbare kennisgeving, dan wel nadat de beslissing geacht wordt te zijn geweigerd, beroep worden aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De beslissing wordt geacht te zijn geweigerd wanneer niet binnen een redelijke tijd een beschikking is gegeven.

Samenvatting

- Het verzoek tot registratie van de aanduiding van een politieke partij voor de gemeenteraadsverkiezing op 21 maart 2018 kan vanaf heden tot en met 27 december 2017 gedaan worden bij het centraal stembureau van Etten-Leur.

- Om voor registratie in aanmerking te komen moet de politieke partij een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid zijn.
- Om te bewijzen dat de politieke partij een vereniging is met volledige rechtsbevoegdheid dient bij het verzoek tot registratie een afschrift van de notariële akte te worden overgelegd, waarin de statuten van de vereniging zijn vastgelegd en een bewijs van inschrijving bij de Kamer van Koophandel.
- Voor de registratie dient een waarborgsom van € 112,50 betaald te worden aan de gemeente. Het bewijs van betaling van de waarborgsom dient bij het verzoek tot registratie te worden overgelegd.
- Tevens dient bij het verzoek tot registratie van de aanduiding een verklaring van de politieke partij te worden overgelegd, waarin haar gemachtigde en plaatsvervangende gemachtigde wordt aangewezen. Deze verklaring geldt zolang zij niet door een andere is vervangen.
- Politieke partijen, die thans vertegenwoordigd zijn in de Tweede Kamer worden ambtshalve geregistreerd. Voor deze partijen geldt het bovenstaande dus niet. Het bovenstaande geldt ook niet voor partijen waarvan bij vorige raadsverkiezing de aanduiding reeds geregistreerd is, en die toen een kandidatenlijst hebben ingeleverd.

Ook politieke partijen van wie landelijke registratie in de openbare kennisgeving van de Staatscourant bekend gemaakt wordt, behoeven het bovenstaande registratieverzoek bij de gemeente niet te doen.

Het is dus verstandig bij de eigen partij absolute zekerheid te verkrijgen of er een verzoek tot “landelijke” registratie gedaan wordt, indien deze thans niet vertegenwoordigd is in de Tweede Kamer.

III. KANDIDAATSTELLING

Algemeen

Op maandag 5 februari 2018 tussen 09.00 uur en 17.00 uur moeten de kandidatenlijsten worden ingeleverd bij het daartoe aangewezen lid van het hoofdstembureau die dan zitting heeft bij Team Publiekszaken, Roosendaalseweg 4, 4870 GA Etten-Leur.

Dit is een **fatale** termijn. Wordt een lijst buiten deze tijden aangeboden, wordt deze wel geaccepteerd, maar ongeldig verklaard. Een **blanco** lijst wordt niet aanvaard.

Politieke partijen kunnen voor het aanmaken van kandidatenlijsten gebruik maken van ondersteunende software verkiezingen (OSV). Vervolgens ondersteunt de software het hoofd- en centrale stembureau bij het inlezen, onderzoeken en vaststellen van de kandidatenlijsten.

OSV voor partijen

OSV programma 1 is eind december 2017 als download beschikbaar op de website van de Kiesraad (<https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/gemeenteraden/ondersteunende-software-verkiezingen-osv/osv-voor-partijen>).

Aanmaken formulieren

Met programma 1 van OSV kunnen politieke partijen de volgende formulieren aanmaken voor de kandidaatstelling:

- Het kandidaatstellingsformulier (model H 1)
- De ondersteuningsverklaringen voor de kandidatenlijst (model H 4)
- De instemmingsverklaring met de kandidaatstelling (model H 9)
- De machtiging tot het plaatsen van de aanduiding van een politieke partij boven de kandidatenlijst (model H 3-1)
- De machtiging tot het plaatsen van een aanduiding, gevormd door samenvoeging van de aanduidingen boven de kandidatenlijst (model H 3-2)

Instructiebijeenkomst Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV)

IVU, de leverancier van OSV, geeft op meerdere locaties in het land een uitleg van de programmatuur. Op 13 december 2017 tussen 16.00 – 17.30 uur wordt er in het Stadskantoor van Breda, Ruimte A030, Claudius Prinsenlaan 10 te Breda, een instructie gegeven. Bijgevoegd is het aanmeldformulier.

Voorinlevering/controle

Tijdens een voorinlevering controleert de gemeente of alle benodigde documenten goed en helemaal zijn ingevuld.

Maak hiervoor een afspraak via 076-5024286 of verkiezingen@etten-leur.nl

Ook als bij voorinlevering blijkt dat alle stukken in orde zijn, moeten alle verplichte documenten op 5 februari 2018 worden ingeleverd.

Inlevering kandidatenlijsten

Alleen die partijen die op de dag van de kandidaatstelling een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd, kunnen aan de verkiezingen deelnemen.

De kandidatenlijsten moeten bij de voorzitter van het hoofdstembureau, of bij een door hem aan te wijzen lid van dat bureau, worden ingeleverd door een voor die verkiezing kiesgerechtigde kiezer.

Het aangewezen lid heeft op die dag zitting bij het Team Publiekszaken, Roosendaalseweg 4, 4870 GA Etten-Leur. Voor de kandidatenlijst geldt een voorgeschreven model (Model H1). Het hoofdstembureau is niet verplicht om de partijen er op te wijzen dat zij nog geen lijst hebben ingeleverd. In de gemeente Etten-Leur gebeurt dit, indien een contactpersoon bekend is, wel. Het is daarom raadzaam een contactpersoon door te geven die op die dag bereikbaar is.

Lijstencombinatie

Vanaf 1 december 2017 is het niet meer mogelijk om bij verkiezingen een lijstencombinatie te vormen.

Samenvoeging aanduidingen

Een samenvoeging van aanduidingen houdt in dat twee of meer partijen gezamenlijk één kandidatenlijst inleveren, met daarboven de samenvoeging van hun partijnamen of de afkortingen daarvan. Deze samengevoegde aanduiding staat vervolgens ook op het stembiljet. Alleen partijnamen die al geregistreerd zijn, kunnen worden samengevoegd.

Politieke partijen die bij de voorgaande verkiezing samen één kandidatenlijst hebben ingeleverd, maar bij een volgende verkiezing weer ieder met een eigen kandidatenlijst aan de verkiezing willen deelnemen, worden op één lijn gesteld met politieke partijen die voor de eerste keer aan de verkiezing deelnemen. Zij moeten dus een waarborgsom betalen en ondersteuningsverklaringen inleveren. Ook komen zij dan niet in aanmerking voor een voorkeurnummer en moeten ze voor hun lijstnummer meeloten met andere nieuwe partijen.

Over te leggen stukken

De kandidatenlijst (model H-1) moet worden ingeleverd door een kiesgerechtigde. Hij/zij dient een geldig identiteitsbewijs (paspoort, identiteitskaart of rijbewijs) bij zich te hebben. Hierbij moeten de volgende stukken worden overgelegd:

1. Een verklaring van de gemachtigde waarin de bevoegdheid wordt verleend om boven de lijst de aanduiding van de partij te plaatsen, zoals deze geregistreerd is (model H3-1)
2. Verklaring van de gemachtigden (van meerdere partijen) dat de indiener bevoegd is om de namen/aanduidingen samen te voegen.
Bij het door verschillende partijen indienen van een gezamenlijke kandidatenlijst met een gecombineerde aanduiding (bijvoorbeeld C.D.A.-P.V.D.A.) hoeft geen afzonderlijke registratie daarvan plaats te vinden. De samenvoeging van de aanduidingen (of afkortingen) moeten dan wel dezelfde zijn zoals die is geregistreerd. Wijkt men hiervan af, dan is wel registratie nodig (model H3-2).
3. Ten minste 20 ondersteuningsverklaringen (model H4).
Verklaringen van ondersteuning kunnen slechts worden afgelegd door personen die binnen de kieskring waarvoor die lijst geldt, als kiezer zijn geregistreerd voor de desbetreffende verkiezing. Een kiezer mag niet meer dan één verklaring van ondersteuning ondertekenen.
De verplichting tot het overleggen van ondersteuningsverklaringen geldt niet voor partijen die al zitting hebben in de gemeenteraad en aan de laatstgehouden verkiezing met een aanduiding boven de lijst hebben deelgenomen.
De verklaringen kunnen worden afgelegd in de periode van **22 januari t/m 5 februari 2018** ten overstaan van de burgemeester of een daartoe aangewezen ambtenaar.
4. Een schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende kandidaat dat hij/zij instemt met zijn/haar kandidaatstelling op deze lijst. Deze kan niet worden ingetrokken. Bij verblijf buiten Nederland (alleen dan) mag van het voorgeschreven model H9 worden afgeweken. Deze verklaring is dan niet aan een vastgesteld model gebonden.
Bij de lijst wordt van iedere kandidaat die geen zitting heeft in de gemeenteraad, een kopie van een geldig legitimatiebewijs ingeleverd.
Let op: bij het nieuwe model paspoort, rijbewijs en identiteitskaart staat het BSN op de achterzijde, dus moet ook de achterzijde van het legitimatiebewijs gekopieerd worden). Indien van een dergelijke kandidaat een kopie van een geldig legitimatiebewijs ontbreekt, wordt de verklaring van instemming van de betreffende kandidaat geacht te ontbreken.

5. Een bewijs van betaling van de waarborgsom van € 225,00.
Deze waarborgsom is **niet vereist** voor een kandidatenlijst van een partij waarvan de aanduiding was geplaatst boven een kandidatenlijst waaraan bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van de gemeenteraad een of meer zetels zijn toegekend.

Bij de inlevering wordt een bewijs van inlevering verstrekt.

Waarborgsom kandidaatstelling

Een van de voorwaarden voor het inleveren van de kandidatenlijst is dat er een waarborgsom moet zijn gestort. Voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraad is dit bedrag € 225,00.

Deze waarborgsom kan worden overgemaakt op IBAN: NL04BNGH0285002481 t.n.v. Gemeente Etten-Leur onder vermelding “Waarborgsom kandidaatstelling (naam partij)”
De waarborgsom moet uiterlijk 22 januari 2018 zijn ontvangen.

Wordt 75% of meer van de kiesdeler gehaald dan wordt de waarborgsom terugbetaald. De kiesdeler is het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen, gedeeld door het aantal beschikbare zetels.

Op grond van het Kiesbesluit wordt over de waarborgsom geen rente vergoed.

Deze waarborgsom geldt niet voor een kandidatenlijst van een politieke partij waarvan de aanduiding was geplaatst boven een kandidatenlijst waaraan bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van de gemeenteraad een of meer zetels zijn toegekend.

Voorwaarden kandidatenlijst

De kandidatenlijst moet aan een aantal voorwaarden voldoen:

1. Er mogen maximaal 50 kandidaten op worden vermeld.
Dit geldt ook voor samenvoeging van lijsten.
De kandidaten worden geplaatst in de volgorde waarin aan hen de voorkeur wordt gegeven.
2. De kandidaat moet **tijdens** de zittingsperiode de voor het orgaan vereiste leeftijd van 18 jaar bereiken.
3. De naam van de kandidaat mag maar op één lijst voorkomen (bij dezelfde kieskring).
4. De kandidaat moet ingezetene zijn van de gemeente of een verklaring overleggen waaruit blijkt dat hij voornemens is ingezetene van de gemeente te worden. Blijkt dat hij meerdere soortgelijke verklaringen heeft afgelegd, dan moet de kandidaat van de lijst worden geschrapt.

Wijze van vermelding op de kandidatenlijst

Van een kandidaat worden op de lijst de volgende gegevens vermeld, met gebruikmaking van hoofd- en kleine letters zoals de juiste schrijfwijze dit vereist (dus achternaam niet uitsluitend in hoofdletters).

1. Achternaam, alle voorletters (achter elke voorletter volgt een punt), geboortedatum, gemeente of woonplaats.
Achter de voorletters kan tussen haakjes de roepnaam van de kandidaat worden vermeld.
Voorvoegsels bij de achternaam worden voor de achternaam vermeld en met kleine letters geschreven. De naam komt overeen met de gegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP). Pseudoniemen zijn dus niet toegestaan;

2. Nadere aanduidingen van de naam, mits op de gebruikelijke wijze afgekort, mogen aan de naam worden toegevoegd. Onder deze nadere aanduidingen worden uitsluitend de aanduidingen sr. en jr. en afkortingen van patroniemen verstaan.
3. Een persoon die gehuwd is of gehuwd is geweest, dan wel wiens partnerschap geregistreerd is of geregistreerd is geweest, wordt op de lijst vermeld hetzij met de eigen geslachtsnaam, hetzij met de geslachtsnaam van de echtgenoot of geregistreerde partner, dan wel met de eigen geslachtsnaam door middel van een liggend streepje gevolgd door of voorafgegaan door de geslachtsnaam van de echtgenoot of geregistreerde partner.
4. Achter de voorletters of, indien vermeld, de roepnaam, mag ter aanduiding van het geslacht van de kandidaat de toevoeging '(m)' of '(v)' worden geplaatst.
5. Adellijke titels (Ridder, Baron/Barones, Graaf/Gravin, Markies/Markiezin, Hertog/Hertogin en Prins/Prinses) en predicaten (Jonkheer, Jonkvrouw) worden als onderdeel van de achternaam beschouwd en kunnen als zodanig op de kandidatenlijst worden vermeld. De kandidaat is echter niet verplicht om hier zijn adellijke titel te vermelden. De adellijke titels en predicaten worden voor de geslachtsnaam vermeld. Adellijke titels worden voluit geschreven en predicaten afgekort (Jhr., Jkvr. of Jkv.).
6. Het is niet toegestaan om wetenschappelijke titels, zoals bijvoorbeeld dr., drs., ir., ing.,mr. op de kandidatenlijst te vermelden.

Naam van de partner

Kandidaten die gehuwd zijn (geweest) of van wie het partnerschap is geregistreerd (geweest), kunnen op vier manieren op de kandidatenlijst worden vermeld:

1. Met de eigen achternaam;
2. Met de achternaam van de (ex)echtgenoot, (ex)echtgenote of (ex)geregistreerde partner;
3. Met beide achternamen, eerst de eigen achternaam en dan (verbonden door een liggend streepje) de achternaam van de (ex)echtgenoot, (ex)echtgenote of (ex)geregistreerde partner;
4. Met beide achternamen, eerst de achternaam van de (ex)echtgenoot, (ex)echtgenote of (ex)geregistreerde partner en dan (verbonden door een liggend streepje) de eigen geslachtsnaam.

Bij gebruik van de naam van de (ex)echtgenoot, (ex)echtgenote of (ex)geregistreerde partner dient de betrokken kandidaat bevoegd te zijn om deze naam te voeren. Deze bevoegdheid kan bijvoorbeeld door de rechter worden ontnomen in geval van echtscheiding.

Woorden als 'echtgenoot van' of 'weduwe van' en 'geboren' of afkortingen daarvan zijn niet toegestaan.

Voorbeelden vermeldingen naamstelling kandidatenlijst

Voorbeeld van standaardvermelding:

de Groot, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam

de Groot sr., A.B.C., (Ton), (m), 01-01-1960, Amsterdam

Voorbeeld van vermelding met adellijke titel:

Baron de Groot, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam

Voorbeeld van verschillende mogelijkheden van vermelding in geval van (voormalig) huwelijk of (voormalig) geregistreerd partnerschap:

de Groot, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam
Visser, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam
de Groot-Visser, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam
Visser-de Groot, A.B.C., 01-01-1960, Amsterdam

Onderzoek kandidatenlijst

Op 6 februari 2018 om 16.00 uur vindt de zitting van het centraal stembureau plaats tot onderzoek van de kandidatenlijsten. Deze zitting is niet openbaar.

Hiervan wordt proces-verbaal model I-1 opgemaakt.

Bij dit onderzoek kunnen de volgende verzuimen worden geconstateerd die tot uiterlijk 9 februari 2018 (15.00 uur) hersteld kunnen worden:

- verklaring van ondersteuning ontbreekt/niet juist;
- verklaring van voorgenomen vestiging ontbreekt;
- kandidaat niet juist vermeld (H2 Kb);
- verklaring van instemming ontbreekt;
- in de verklaring van instemming ontbreekt de aanwijzing van een gemachtigde (kandidaat die buiten het Europese deel van Nederland woonplaats heeft);
- bewijs van betaling waarborgsom ontbreekt;
- indiener niet kiesgerechtigd;
- inleveraar heeft zich niet geïdentificeerd met een document als bedoeld in art. 1 van de Wet op de identificatieplicht;
- verklaring van machtiging ontbreekt.

Deze verzuimen kunnen hersteld worden op 7 en 8 februari 2018 tussen 09.00 uur en 17.00 uur en op 9 februari 2018 tussen 09.00 en 15.00 uur.

Als herstel van verzuim mogen **geen** aanvullingen van nieuwe namen worden gedaan.

Invulling van de namen **achteraf** is **niet** mogelijk.

De kandidatenlijsten mogen worden gekopieerd zolang de handtekeningen maar origineel zijn.

Geldigheid kandidatenlijst

Op 9 februari 2018 om 16.00 uur beslist het centraal stembureau in een **openbare** vergadering over de geldigheid van de kandidatenlijsten, het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten, het handhaven van de daarboven geplaatste aanduiding en het nummeren van de kandidatenlijsten.

Hiertegen kan iedere kiezer binnen 4 dagen (t/m 13 februari 2018) beroep indienen bij de Raad van State, die hierover binnen 6 dagen uitspraak doet.

Ingevolge artikel 15 van de Kieswet zijn ongeldig de lijsten:

- die uiterlijk 9 februari 2018 om 15.00 uur zijn ingeleverd;
- waarvan (indien vereist) het bewijs van betaling van de waarborgsom ontbreekt;
- waarbij (indien vereist) te weinig **geldige** ondersteuningsverklaringen zijn ingeleverd;
- waarbij niet het juiste model is gehanteerd;
- die niet persoonlijk door een kiesgerechtigde zijn ingeleverd;
- waarop alle kandidaten zijn geschrapt.

Ondersteuningsverklaring (geldt niet voor partijen die al zitting hebben en aan de laatstgehouden verkiezing met een aanduiding boven de lijst hebben deelgenomen)

Voor de ondersteuningsverklaring (model H4) gelden de volgende voorwaarden:

1. Op de ondersteuningsverklaring moeten de kandidaten op dezelfde wijze, en in dezelfde volgorde, worden vermeld als op de kandidatenlijst.
2. De ondersteuner moet binnen de kieskring (gemeente Etten-Leur) waarvoor de lijst geldt, als kiezer staan geregistreerd. De ondersteuner mag ook een op de lijst voorkomende kandidaat zijn.
3. De kiezer die een verklaring van ondersteuning wenst af te leggen, ondertekent in de periode 22 januari t/m 5 februari 2018 deze verklaring in aanwezigheid van de burgemeester of een door deze daartoe aangewezen ambtenaar.
Bij het afleggen van een ondersteuningsverklaring moet de kiezer zich kunnen identificeren, met bijvoorbeeld een paspoort, identiteitskaart of een rijbewijs.
4. De burgemeester of de door hem daartoe aangewezen ambtenaar, tekent op de verklaring aan of de ondertekenaar als kiezer staat geregistreerd.
5. De kiezer mag niet meer dan één verklaring van ondersteuning ondertekenen.
6. Een ondersteuningsverklaring kan niet worden ingetrokken.

De kiezer zal er vervolgens zelf voor moeten zorgen, dat de door hem afgelegde ondersteuningsverklaring in het bezit komt van de indiener van de kandidatenlijst.

Bij een verkiezing van de leden van de gemeenteraad waarin het aantal te verdelen zetels minder dan negenendertig, doch minimaal negentien is, bedraagt het aantal over te leggen verklaringen **ten minste 20**.

Nummering lijsten

Op 9 februari 2018 worden de kandidatenlijsten in een **openbare** zitting van het centraal stembureau genummerd.

Eerst worden de lijsten genummerd van partijen die al bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen één of meer zetels hebben behaald. Het aantal stemmen dat de partijen bij de vorige verkiezing hebben behaald, bepaalt de volgorde van toekenning van de nummers. De partij die het grootste aantal stemmen heeft behaald, krijgt nummer 1, enz.

Bij gelijkheid van het aantal beslist het lot.

Vervolgens worden genummerd de overige lijsten in de volgorde door het lot aangewezen.

IV. DAG VAN DE STEMMING

Ongeveer 34460 inwoners van Etten-Leur kunnen op 21 maart 2018 hun stem uitbrengen voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraad. Dat aantal is ± 1100 hoger dan vier jaar geleden.

De opkomstpercentages bij voorgaande raadsverkiezingen waren:

Verkiezingsjaar	Opkomstpercentage
2014	47,61 %
2010	49,10 %
2006	53,69 %
2002	49,93 %
1998	52,72 %

Elke kiezer ontvangt ruim van tevoren een stempas om aan de verkiezing deel te nemen.

Openingstijden stembureaus

De stembureaus zullen op 21 maart om 07.30 uur open gaan voor de kiezers en om 21.00 uur sluiten.

Ronselen van volmachten

Onder ronselen van volmachten verstaat de Kieswet het stelselmatig aanspreken of anderszins persoonlijk benaderen van kiezers om hen een onderhandse volmacht af te laten geven. Dit is strafbaar.

Bij een vermoeden van ronselpraktijken dient zo spoedig mogelijk een politieonderzoek te worden ingesteld. Bovendien is de bevoegdheid toegekend om de verzegelde pakketten te openen, opdat bij vermoeden van het voordoen van ronselpraktijken, tijdig (strafrechtelijk) onderzoek kan plaatsvinden.

Verkiezingsavond

Op overzichtelijke wijze maakt de organisatie van de verkiezingen de voorlopige uitslag bekend van de op deze dag gehouden verkiezing.

Exacte details over de verloop van de verkiezingsavond worden via de gebruikelijke gemeentelijke communicatiekanalen bekend gemaakt.

Voorlopige verkiezingsuitslag

De verkiezingsuitslag en de zetelverdeling, die op de verkiezingsavond bekend worden gemaakt, zijn voorlopig.

Pas als de definitieve uitslagen door het centraal stembureau zijn vastgesteld, wordt de berekening definitief.

Daartoe komt het centraal stembureau op vrijdag 23 maart 2018 om 10.00 uur in het bestuurs- en vergadercentrum van de gemeente Etten-Leur bijeen. Deze zitting is openbaar.

Hertellen van stemmen

Het is niet mogelijk om alleen op grond van kleine verschillen tussen stemmenaantallen opdracht te geven voor een hertelling.

Er moet sprake zijn van een ernstig vermoeden dat door een of meer stembureaus bij de stemopneming zodanige fouten zijn gemaakt, dat zij van invloed op de zetelverdeling kunnen zijn.

V. ZETELVERDELING

Wanneer alle uitgebrachte stemmen verzameld zijn, wordt allereerst de **kiesdeler** vastgesteld. Dat gebeurt door het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen te delen door 27 (het aantal te verdelen raadszetels).

Vervolgens wordt het aantal stemmen, dat elke partij of lijst heeft behaald, gedeeld door de kiesdeler en de uitkomst daarvan geeft het hele aantal zetels aan, dat een lijst bij de eerste verdeling heeft behaald.

Na deze eerste verdeling blijft er nog een aantal zetels over, die **restzetels** worden genoemd.

De restzetels worden verdeeld volgens het stelsel van de **grootste gemiddelden**.

Voor de verdeling van de restzetels wordt het aantal stemmen dat een lijst heeft behaald, gedeeld door het aantal bij de eerste verdeling toegekende zetels plus één.

De partij of lijst met de grootste uitkomst van deze deling krijgt de eerste restzetel. Voor deze partij wordt daarop weer het gemiddelde bepaald.

De lijst die dan het grootste gemiddelde heeft, krijgt de tweede restzetel.

Deze berekening wordt steeds herhaald, totdat alle restzetels zijn toegewezen.

Toewijzing van de zetels aan de kandidaten en de voorkeurstem

De Kieswet kent in bepaalde gevallen, voor de kandidaten, een grotere mogelijkheid om met voorkeurstemmen te worden gekozen.

Bij de gemeenteraadsverkiezing worden de aan een lijst toegewezen zetels eerst toegekend aan die kandidaten die een aantal stemmen hebben verkregen dat groter is dan 25% van de kiesdeler, in de volgorde van de aantallen op hen uitgebrachte stemmen.

Vervolgens worden de overblijvende zetels van een lijst toegekend aan de overige kandidaten in de volgorde van de lijst.

Om de kiezer meer invloed te geven is de voorkeursdrempel verlaagd naar 25%.

Een voorbeeld:

Bij een opkomst van $\pm 60\%$ zal de kiesdeler ongeveer 712 zijn.

Indien de lijst één of meer zetels behaalt, dan heeft men in dat geval 178 stemmen nodig om bij voorkeur gekozen te zijn in de raad ($712 \times 25\% = 178$). Stel dat een lijst bijvoorbeeld 1600 stemmen en 2 zetels heeft gehaald. Van de 1600 stemmen heeft nummer 1 van de lijst 794 stemmen en nummer 18 van de lijst 178 stemmen gehaald, terwijl de overige kandidaten van de lijst allemaal minder dan 178 stemmen hebben gehaald, dan zijn de nummers 1 en 18 van de lijst gekozen.

Stel dat in het gegeven voorbeeld nummer 18 van de lijst 178 stemmen en nummer 19 van de lijst 179 stemmen heeft gehaald, dan zijn de nummers 1 en 19 gekozen.

Blanco stemmen worden gezien als ongeldige stemmen.

VI. BENOEMING KANDIDATEN

Op 23 maart 2018 worden de benoemingsbrieven uitgereikt aan de gekozen leden. Nadere afspraken worden hierover nog gemaakt.

Neemt betrokkene de benoeming aan, dan moet hij/zij schriftelijk overleggen:

1. Een verklaring van aanneming van de benoeming.
2. Een verklaring van de openbare betrekkingen die hij/zij bekleedt.
3. Een uittreksel uit de Basisregistratie personen (tenzij de benoemde op het tijdstip van benoeming reeds lid van de gemeenteraad was, is dit niet nodig).

VII. VERKIEZINGSBORDEN/TROTTERS

In Etten-Leur kunnen aan de verkiezing deelnemende partijen, gebruik maken van 5 zogeheten Trotters waarop het verkiezingsaffiche geplaatst kan worden. Over de wijze waarop en wanneer u digitaal uw posters kunt aanleveren voor deze Trotters, wordt u op een later moment geïnformeerd.

Tegen betaling kunnen partijen gebruik maken van de vaste, aan lantaarnpalen bevestigde Centercom borden. De beschikbare borden zullen gelijkelijk, over de partijen die zich hiervoor tijdig bij Centercom aanmelden, verdeeld worden.

Indien uw partij interesse heeft om van deze laatstgenoemde mogelijkheid gebruik te maken, kunt u vóór 1 januari 2018 ruimte reserveren via Buitenreclame@centercom.nl of via het algemene telefoonnummer van Centercom: 020-692903

VIII. PROPAGANDA

Alle politieke partijen die aan de verkiezing op 21 maart 2018 deelnemen, krijgen de definitieve voorwaarden voor het voeren van verkiezingspropaganda tijdig toegezonden.

Alle partijen wordt dringend verzocht hun achterban nadrukkelijk te informeren over de voorwaarden van verkiezingspropaganda.

Illegaal of anderszins onjuist aangebrachte verkiezingspropaganda, moet door de politieke partij die het betreft worden verwijderd of wordt, op kosten van de politieke partij, door de Gemeente Etten-Leur verwijderd.

Verkiezingspropaganda in en buiten de stemlokalen

Het is uitdrukkelijk verboden in stemlokalen activiteiten te ontplooien, die erop gericht zijn de kiezers in hun keuze te beïnvloeden. Indien in het stemlokaal op enigerlei wijze verkiezingspropaganda wordt bedreven, dient de voorzitter van het stembureau hieraan een einde te maken.

Om elke schijn van partijdigheid van de leden van het stembureau bij de uitoefening van hun functie te vermijden, is bepaald dat deze leden tijdens de uitoefening van hun functie geen blijk mogen geven van hun politieke gezindheid. In de praktijk betekent dit, dat de leden van het stembureau bijvoorbeeld geen speldjes, buttons of dassen van politieke partijen mogen dragen tijdens de uitoefening van hun functie.

IX. VERKIEZINGSUITSLAGEN

Uitslagen van eerdere verkiezingen kunt u bekijken op de website
www.verkiezingsuitslagen.nl

X. WEBSITES

www.kiesraad.nl
www.etten-leur.nl

Bijlage 1

**BELANGRIJKE DATA VOOR DE GEMEENTERAADSVERKIEZING OP
WOENSDAG 21 MAART 2018**

27 december 2017	Laatste dag voor het indienen van verzoeken tot registratie van de aanduiding van de politieke partij
22 januari 2018	Laatste dag voor het ontvangen van de waarborgsom voor de kandidaatstelling op de daarvoor bestemde rekening.
22 januari 2018 t/m 5 februari 2018	Afleggen van ondersteuningsverklaring bij het Team Publiekszaken Etten-Leur Openingstijden: <u>Op afspraak</u> via onze website of telefonisch (dat heeft de voorkeur): Maandag van 9.00 – 19.00 uur en dinsdag t/m vrijdag van 9.00 – 17.00 uur <u>Zonder afspraak</u> : Maandag t/m vrijdag van 9.00 – 12.00 uur en Maandag van 17.00 – 19.00 uur
5 februari 2018	<u>Kandidaatstelling: 9.00 – 17.00 uur</u>
6 februari 2018	Onderzoek van de ingeleverde lijsten om 16.00 uur
6 februari 2018	Terinzagelegging van de kandidatenlijsten, direct na onderzoek
6 februari 2018	Kennisgeving van geconstateerde verzuimen in de kandidatenlijsten
7 en 8 februari 2018 (van 9.00 tot 17.00 uur) en 9 februari 2014 (van 9.00 tot 15.00 uur)	Mogelijkheid tot herstel van verzuimen in kandidatenlijsten
9 februari 2018 (16.00 uur)	Openbare zitting centraal stembureau over: - geldigheid kandidatenlijsten; - handhaving van de daarop voorkomende kandidaten; - handhaving van de geplaatste aanduiding; - het nummeren van de kandidatenlijsten;
direct na zitting	Openbaarmaking toegekende lijstnummers Terinzagelegging proces-verbaal I4
13 februari 2018	Laatste dag waarop bij de Raad van State beroep kan worden ingesteld tegen beslissing centraal stembureau over geldigheid kandidatenlijsten, handhaving kandidaten en handhaving van aanduiding politieke partij.

6 ^e dag na ontvangst	Laatste dag uitspraak Raad van State over ingediende beroepen
Na ontvangst van de mededeling van geldig verklaarde kandidatenlijsten.	Ter inzagelegging van de kandidatenlijsten
Uiterlijk 7 maart 2018	Stempassen in het bezit van de kiezers
16 maart 2018	Laatste dag voor het indienen van <u>schriftelijke</u> verzoeken om te mogen stemmen bij volmacht
16 maart 2018	Laatste dag indienen schriftelijke verzoeken voor een vervangende stempas
Uiterlijk 19 maart 2018	Kandidatenlijsten en een overzicht van de adressen en de openingstijden van de stemlokalen, dienen aan het adres van de kiezer te zijn bezorgd
20 maart 2018 tot 12.00 uur	Laatste dag waarop de kiezer mondeling een vervangende stempas kan aanvragen
21 maart 2018	<u>Stemming: van 7.30 tot 21.00 uur</u>
23 maart 2018 (10.00 uur)	Openbare zitting van het hoofdstembureau voor de vaststelling van de uitkomst van de stemming en openbare zitting van het centraal stembureau ter vaststelling van de uitslag.
23 maart 2018	Uitreiken kennisgeving van benoeming aan gekozen leden In ontvangst nemen mededeling aanneming van benoeming
27 maart 2018 (19.30 uur)	Onderzoek geloofsbriefven en beslissing toelating
29 maart 2018 (19.30 uur)	Periodieke aftreding van zitting hebbende leden en zitting nemen van de nieuw benoemde leden

Bijlage 2